

Motion till riksdagen 2012/13:U242

av **Bodil Ceballos m.fl. (MP)**

Erkännande av stater

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utarbeta enhetliga principer för hur Sverige ska hantera situationer då stater utropar sin självständighet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för ökad respekt för minoriteters kulturella rättigheter.

Inledning

Miljöpartiet de grönas vision är en värld med färre gränser, inte fler. En värld där människor fritt kan röra sig över gränserna, där ingen tvingas fly, men alla har rätt att förflytta sig dit de vill. Vi förespråkar samtidigt folkens rätt till självbestämmande. Folkens rätt till självbestämmande kan i praktiken innebära att fler gränser skapas eller flyttas och att nya minoritetsgrupper bildas. Frågan om en egen stat är den bästa lösningen eller om det finns andra och bättre former för självbestämmande för dessa grupper är inte en lätt fråga att avgöra.

Då Kosovo utropade sin självständighet var vi snabba att ansluta oss till skaran av länder som erkände Kosovos självständighet. När Sydossetien gjorde detsamma intog vi en helt annan ståndpunkt.

När det finns ett definierat territorium kan det tyckas vara enkelt att ta steget till självständighet och för andra länder att erkänna det nya landet, men när så inte är fallet, när den folkgrupp det handlar om lever i flera länder och har större eller mindre självbestämmande i förhållande till den stat de lever i, är frågan ännu mer komplex. Sådana exempel är till exempel Kurdistan, Katalonien och Sápmi. Även om många splittrade folk drömmer om en egen stat med tydliga geografiska gränser, som ett Storkurdistan, så är slutsatsen de flesta drar att det inte är realistiskt på kort sikt och de söker därför alternativa

Fel! Okänt namn på

lösningar med fokus på att erkännas som folk, som likvärdiga medborgare, som nation i staten etcetera.

I närtid har vi två regioner i EU där allt starkare röster hörs för inte bara självstyre utan självständighet. I Skottland planeras en folkomröstning om självständighet 2014 och i Katalonien, som har cirka 6 miljoner invånare, manifesterade den 11 september 2012 över 1,5 miljoner människor för självständighet i Barcelona. Det ligger förslag om att anordna en folkomröstning på det katalanska parlamentets bord som ska behandlas i närtid samt krav på att utropa självständighet. Nyval kommer att ske den 25 november 2012.

Det som är uppenbart i Katalonien är att de kraftiga protesterna inte handlar om den nuvarande ekonomiska krisen utan om folks vilja att faktiskt ha ett eget land. Huruvida de partier (de flesta) som hittills inte förespråkat självständighet klarar av att stå emot den starka allmänna opinionen eller inte återstår att se.

Miljöpartiet motionerade utförligt i denna fråga i motion 2009/10:U270 Erkännande av stater och fick då avslag på förslaget att skapa nationella riktlinjer för hur Sverige ska hantera situationer där länder utropar självständighet. Frågan är dock i högsta grad aktuell igen. Inte minst blir det aktuellt när även länder i EU står inför en eventuell splittring.

En egen stat

Det är viktigt att utgå från att stat¹, nation² och nationalstat³ inte är detsamma. Gränser har alltid dragits av segraren och folk har splittrats, även nationer. En mycket stor del av dagens konflikter i världen är ett direkt resultat av denna segrarnas gränsdragningspolitik.

Självbestämmande är inte heller synonymt med självständighet. Självbestämmande kan uppnås i högre eller mindre grad där den självständiga staten är den högsta och den autonoma regionen befinner sig i den lägre delen. En stats suveräna rätt till självständighet måste hållas isär från dess autonomi att utöva en faktisk självständighet, uttrycker statsvetaren Kjell Goldmann med

¹ **Stat** kan vara ett geografiskt område, alltså ett land. Det kan också betyda ett lands regering och myndigheter. Ibland talar man om staten och menar då ofta regeringen, riksdagen och myndigheterna.

² **Nation**, (lat. na'tio "börd", "härstamning", "folk(stam)", "släkte", av na'scor "födas") term som i svenskt språkbruk används i olika sammanhang som liktydigt med stat, t.ex. i benämningen Förenta nationerna. Grundläggande avser emellertid begreppet "nation" inte stater utan relaterar till begreppet "folk", dvs. människor som knyts samman av en gemensam identitet. Basen för de nationella identiteterna kan variera, och varje nation bygger på subjektiva föreställningar om vad som karakteriserar identiteten. En gång etablerade inom gruppen tenderar emellertid dessa föreställningar att leva kvar och få politisk betydelse.

³ **Nationalstat**, term som ofta används synonymt med stat och då i första hand avser administrativt integrerade stater i modern mening. Termen kan emellertid också avse staternas etniska och kulturella uppbyggnad. En nationalstat (eller nationsstat) i den meningen är uppbyggd kring en etniskt och kulturellt definierad nation, och i princip tänker man sig att statens medborgare samtliga tillhör denna nation.

flera 1999 i boken Politikens internationalisering. Att vara en suverän stat innebär alltså inte med nödvändighet att man alltid har full handlingsfrihet att utöva sin suveränitet. Hur omvärlden ser ut är av avgörande betydelse.

När Sverige står inför situationen att erkänna nya stater ska vi naturligtvis rätta oss efter de folkrättsliga regler som finns men vi ska inte tillåta oss att tänja på tolkningen av dem i den riktning vinden blåser för tillfället. Det behöver finnas enhetliga principer för hur Sverige ska ställa sig då ett land utropar sin självständighet, en slags checklista, för att garantera att vi inte beter oss olika mot olika folk eller beroende av hur nära landet ligger geografiskt.

Ett beklagligt exempel på där folkrätten inte fungerat på grund av allahanda politiska, inte folkrättsliga, ställningstaganden är Västsahara. Den sedan 21 år tillbaka utlovade folkomröstningen blir inte av och påtryckningarna på Marocko blir allt svagare från omvärlden. Förutsättningarna för att faktiskt låta västaharierna få rösta om sin egen framtid motarbetas kraftfullt, inte bara av ockupationsmakten utan också av i synnerhet Frankrike som stoppar alla förslag i nämnda riktning i säkerhetsrådet. Den svenska linjen är att vänta och se istället för att erkänna ett land vi däremot erkänner att det är ockuperat.

Kulturella rättigheter

Folk som lever splittrade i olika länder utsätts ofta för många former av diskriminering i egenskap av minoriteter i den stat de lever i även om de ofta sammantaget är lika många som hela länder. Bara i Turkiet lever cirka 20 miljoner kurder, det vill säga drygt 2 gånger Sveriges befolkning. Tillsammans med övriga kurder är de nästan dubbelt så många, även om det är oklart exakt hur många. Istället för att kunna samarbeta och ha en blomstrande kurdisk kultur straffas de i flera länder för att de använder sitt språk, firar sina högtider etcetera. Att studera på det egna språket känns självklart för de flesta av oss men är något som en stor del av världens folk inte får möjlighet till.

I Spanien har spänningarna mellan majoritetsbefolkningen och katalanerna ökat alltmer de senaste åren. Konflikten beskrivs i svensk media i huvudsak som en strid om pengar som till viss del är sann. Katalanerna vill nämligen ha beskattningsrätt i stil med vad våra kommuner och landsting i Sverige har och i stil med vad vissa andra spanska regioner har. Konflikten rymmer dock väldigt mycket mer. När demokratin infördes fick katalaner och andra minoriteter sakta men säkert åter rätten till sina språk, och rätten till andra kulturella rättigheter. Det är rättigheter som i dag ifrågasätts och begränsas alltmer av regeringspartiet.

För att nå en fredlig samvaro med majoritetsbefolkningen i länder som består av flera folk är respekten för olikheterna av avgörande betydelse. Tillgången till det egna språket, den egna kulturen och möjligheter att få använda dessa är grundläggande krav liksom att ha samma rättigheter som den styrande folkgruppen. Alla försök till assimilering föder större motstånd medan ett större självbestämmande ger möjligheter att delta på samma villkor som den övriga befolkningen utan att för den skull behöva förneka den egna kul-

Fel! Okänt namn på

turen. Rätten till självbestämmande och rättvis behandling går att uppnå om viljan finns från båda parter, även inom existerande stater. Att erkänna och respektera de olika folkgrupperna i ett land och att ge alla människor samma rättigheter leder naturligt till färre konflikter. Sverige bör i alla sammanhang och gentemot alla länder verka för respekt för minoriteters kulturella rättigheter.

Stockholm den 2 oktober 2012

Bodil Ceballos (MP)

Peter Rådberg (MP)

Stina Bergström (MP)

Jabar Amin (MP)

Valter Mutz (MP)

Jonas Eriksson (MP)